

**ІННОВАЦІЇ
У МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ ТА МИСТЕЦТВІ
матеріали
ХІІ Всеукраїнських наукових читань
здобувачів мистецької освіти**

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАЦІЇ У МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ ТА МИСТЕЦТВІ

матеріали

**XII Всеукраїнських наукових читань
здобувачів мистецької освіти**

Рівне
2025

Інновації у музичній освіті та мистецтві: матеріали XII Всеукраїнських наукових читань здобувачів мистецької освіти, Рівне 27 травня 2025 р. / упор. Прокопович Т. Ю. Рівне: Відок, 2025. 48с.

Рецензенти:

Виткалов С. В., доктор культурології, професор, голова ради молодих вчених Рівненського державного гуманітарного університету

Толошняк Н. А., кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувачка кафедри естрадно-вокального мистецтва ЗВО «Університет Короля Данила»

Цюряк І. О., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри мистецької освіти Житомирського державного університету ім. Івана Франка

У збірнику опубліковані науково-пошукові роботи здобувачів вищої освіти, присвячені розв'язанню актуальних проблем музичної педагогіки та музикознавства.

Відповідальність за добір фактів і викладення матеріалу несуть автори.

Схвалено до друку Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету

(Протокол №12 від 30.10.2025 р.)

© СНТ ФММ РДГУ, 2025

ХОРОВИЙ СПІВ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ У ПОЛЬСЬКІЙ ШКОЛІ

Формування і збереження національної ідентичності українських дітей, які через воєнний стан або інші життєві обставини проживають за межами України, визначає одну із актуальних проблем сьогодення. Зрозуміло, що перебування в умовах інонаціонального культурного середовища є стресовим для підростаючого покоління, змушуючи їх докладати чимало зусиль, щоб адаптуватись до нових обставин життя. Враховуючи, що ідентичність особистості динамічно формується у підлітковому віці є великий ризик змін у світоглядно-поведінкових орієнтаціях українських дітей.

Цілком очевидно, що українські громади за кордоном вживають низку заходів, аби забезпечити етнонаціональні основи виховання дитячої особистості. Важливими осередками плекання культурної пам'яті та виховання підростаючого покоління в дусі національних традицій стали польські школи з українським профілем. На даний час у Польщі функціонує понад два десятки таких освітніх закладів, в яких школярі опановують навчальну програму за польським державним стандартом, додатково вивчаючи українську літературу, історію та географію України тощо.

Розгляд сучасних форм і арт-практик у школах Польщі дозволяє визначити роль хорового співу у забезпеченні зв'язку українських дітей із національною культурою.

Польський досвід навчання українських дітей-біженців проаналізовано в роботах І. Іванюк, Н. Ничкало, О. Овчарук, В. Сисоевої та ін. У дослідженнях [2; 5; 6] передусім з'ясовується питання інтеграції українських школярів у польську систему освіти на засадах полікультурної компетентності. Подальшого вивчення потребує проблема пошуку дієвих засобів збереження національної ідентичності українських дітей, які зростають в інонаціональному культурному середовищі.

На основі аналізу музично-творчої діяльності учнів Комплексу загальноосвітніх шкіл №4 імені Богдана-Ігора Антонича в Легниці (*Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 4 w Legnicy im. Bohdana Ihora Antonycza*) можна виділити перспективні напрями та форми залучення українських дітей до пізнання музичного мистецтва рідного краю як ефективного механізму формування національної ідентичності.

За твердженням вчених, національна ідентичність засадничо пов'язана із культурою, в якій закріплені базові ідеали і цінності нації. «Культура нації – це єдина ланка між минулим і сучасністю, гарантом національного майбуття», - стверджує М. Козловець [3, с.414]. Вчений слушно зауважує, що саме освітня практика є одним із найефективніших механізмів трансляції національних цінностей і виховання у юного покоління любові до Батьківщини, поваги до національних традицій.

Хорове мистецтво є важливою складовою у системі патріотичного виховання дітей. Знайомство з українською народною піснею та творами

вітчизняних композиторів сприяє розвитку естетичних смаків та національної самосвідомості школярів. Особливо хоровий спів має потужний вплив на дитячу особистість. В. Верховинець стверджував, що шкільний хор « стимулює активність дітей, дає зразок дисциплінованого колективу та заохочує інших учнів до праці над самим собою та над своєю освітою» [1, с.34].

У колективному музикуванні формується почуття згуртованості, взаємо дії і довіри. Варто доповнити, що співаючи українською діти краще оволодівають рідною мовою, а водночас засвоюють національні цінності та ідеали. А. Мартинюк наголошує, що «на хоровий спів сьогодні покладено завдання формування в особистості національної самосвідомості як комплексного, інтегрального феномена, що поєднує явища патріотизму та громадянськості, національної ідентичності» [4, с.66].

У легницькій школі учнівський хор функціонує з 1958 року [7]. Колектив є активним учасником різноманітних культурно-мистецьких заходів: від шкільного до міжнародного рівня. В репертуарі хору є українські народні пісні, серед яких особливе значення мають зразки календарно-обрядового фольклору. Вивчаючи колядки та щедрівки, веснянки та гаївки учні знайомляться із народними традиціями – скарбницею національних ідеалів і цінностей.

Приміром, співаючи популярну колядку «Добрий вечір, Тобі» діти пізнають ціннісні установки українців: духовно-моральні (гостинність, доброзичливість), сімейні (єдність родини і повага до праці). Спільне виконання колядки викликає у дітей почуття причетності до української спільноти та національних духовних традицій.

Також учні легницької школи вивчають вокальні твори українських композиторів лірико-патріотичного змісту. Зокрема, «Пісня про рушник» (муз. П. Майбороди, сл. А. Малишка) розкриває дітям основи українського світогляду – зв'язку поколінь, родинної пам'яті. Мелодизм пісні розвиває відчуття краси і любові до рідного пісенного краю.

Підсилює почуття приналежності до українського роду, його історичної долі, виконання учасниками шкільного хору пісень «Рече та стогне Дніпр широкий» та «Ой у лузі червона калина». Такі твори служать для юного покоління своєрідним мистецьким маніфестом національної гідності та проявом життєстійкості української ідентичності.

Отже, шкільний хор виступає потужним засобом формування національної ідентичності українських дітей у сучасному польському культурному просторі. Спільне виконання українських пісень створює можливості для засвоєння мовних, музичних і ціннісних кодів Батьківщини. У процесі хорової діяльності в учнів формуються не тільки вокальні навички, але й розвивається національна самосвідомість, посилюється шанобливе ставлення до духовних традицій пращурів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верховинець В. *Весняночка* : ігри з піснями для дітей дошкільного віку та молодших школярів /вступ. ст., заг. ред. Я. Верховинця. 4-е вид., перероб. і доп. Київ: Музична Україна, 1979. 335 с.

2. Іванюк І. Досвід навчання українських дітей-біженців у школах Варшави: виклики та потреби вчителів. *Освітня аналітика України*. 2024. Вип. 2. С. 111-120.
3. Козловець М. *Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 558 с.
4. Мартинюк А. Вплив хорового співу на формування національної самосвідомості особистості. *Вісник Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького*. Серія: Педагогічні науки. №2. 2023. С.63-68.
5. Ничкало Н., Овчарук О., Гордієнко В., Іванюк І. *Українська освіта у полум'ї війни*. Київ: ТОВ «Юрка Любченка», 2024. 208 с.
6. *Разом у класі. Діти з України у польських школах: Потенціали та виклики у розбудові полікультурної школи в контексті війни*. Думка вчителів: Звіт про дослідження / С. Сисоєва, І. Бех, О. Локшина, Т. Алексеєнко, Л. Канішевська. Київ. Педагогічна думка: 2023. 63 с. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint>
7. HISTORIA SZKOŁY. URL: <https://zso4.legnica.eu/p,11,historia>

Богдан Софія

ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІДЛІТКІВ ЗАСОБАМИ КРАЄЗНАВСТВА

У складних умовах боротьби України за незалежність надважливим завданням сучасної освіти є підсилення уваги національно-патріотичній складовій виховання, тобто «...формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей» [2].

Даний вектор відображається у системі ключових компетентностей, серед яких важливе місце відведене мистецькій компетентності В. Сухомлинський з приводу потужного виховного впливу мистецтва зазначав, що художня творчість «...відкриває у дитячій душі ті потаємні куточки, у яких дрімають джерела добрих почуттів» [6, с. 507], серед яких – патріотизм.

З огляду на вище сказане педагогічній спільноті необхідно звернути увагу на використання у навчально-виховному процесі краєзнавчого контексту, як такого, що дозволяє учневі відчути свою прилученість до світового культурного простору через «містки» близьких і зрозумілих регіональних мистецьких явищ. Водночас, дидактичне використання мистецького краєзнавства сьогодні – справа окремих ентузіастів, оскільки вимагає клопітку її диференціації навчального матеріалу, його ретельного художньо-педагогічного аналізу. Тому найчастіше до уроків мистецтва залучаються традиційні, збережені з попередніх програм видатні твори світової ваги.

Метою даного дослідження є визначення ефективних підходів щодо розвитку мистецької компетентності в учнів, зокрема засобами художнього краєзнавства.

Сучасна педагогіка демонструє активний науковий пошук, спрямований на уточнення змісту та структури категорії «компетентність» – динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, - зазначається у Законі України «Про освіту» [1]. Досліджуються методики розвитку її окремих видів

ЗМІСТ

Прокопович Т. Передмова	3
Бернацька Н. Ф Хоровий спів як чинник формування національної ідентичності українських дітей у польській школі	4
Богдан С. Формування мистецької компетентності підлітків засобами краєзнавства.....	6
Вайда М. Ольга Герасименко-Олійник – берегиня бандурного мистецтва в діаспорі	8
Ванькович Х. Мистецька діяльність Марти Шевченко в контексті розвитку ансамблевого бандурного виконавства на Івано-Франківщині	11
Горева І. Вплив музично-ритмічних рухів на розвиток когнітивних здібностей дітей з порушеннями інтелектуального розвитку	15
Зельман Н. До історії вшановування ювілеїв Михайла Вербицького	17
Княжук Н. Музично-педагогічна діяльність Василя Верховинця	20
Кулик В. Голос Сергія Жадана: на перетині мистецтва й громадського життя ...	22
Михайлишина К. Віртуальні хорові проєкти України в реаліях сьогодення	25
Мішурак М. Фортепіанна музика для дітей Тетяни Афанасенко на уроках музичного мистецтва в ЗЗСО.....	27
Музичук С. Концертна діяльність Соломії Крушельницької у контексті культурної дипломатії.....	28
Огородник В. Хорова діяльність В. Верховинця у контексті сучасного уроку музичного мистецтва	30
Омельченко С. Сергій Грінченко – сучасний віртуоз-баяніст і ансамбліст.....	32
Рудик О. Розвиток музично-творчих навичок дитини засобами комплексної діяльності (на прикладі педагогічної діяльності Василя Верховинця).....	33
Старушик О. Значущість духовної музики в часи лихоліть	35
Хай Д. Павло Кармалюк – грані таланту видатного митця	37
Худецький О. Сучасна музична індустрія та питання авторських прав	41
Шрамович А. Педагогічні поради Василя Верховинця для сучасного вчителя музичного мистецтва	43
Відомості про авторів	46

Наукове видання

Упорядник *Тетяна Прокопович*

Інновації у музичній освіті та мистецтві XII

Формат 145x210

Папір офсет. Друк офсет. Гарнітура Times New Roman

Ум. др. арк. 2,6. Тираж 50 пр.

Верстка та друк видавництва «Відок»

м. Рівне, вул. С. Бандери 62

(036) 63-80-86